

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 10/2022 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpidealoite TPA 12/2022 vp Minna Reijonen ps Toimenpidealoite riittävän pitkän siirtymäajan järjestämisestä soten hyvinvointialueiden ja kuntien ruokahuoltoon

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- hallitusneuvos Auli Valli-Lintu, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Lasse Ilkka, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Eeva Mäenpää, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Päivi Achté, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- vs. ylilääkäri Pekka Korvenoja, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote
- ylilääkäri Janne Kuusela, Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Essote
- ylilääkäri, linjajohtaja Markku Kuisma, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- hallintoylilääkäri Anu Maksimow, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- erityisasiantuntija Marja Heikkilä, Koske - Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- johtajaylilääkäri Marja-Liisa Mäntymaa, Kymsote – Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä
- johtajaylilääkäri Jukka Mattila, Lapin sairaanhoitopiiri
- lakiasiainjohtaja Juha Myllymäki, Suomen Kuntaliitto
- kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen, Vantaan kaupunki

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- sisäministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- tietosuojavaltuutettu Anu Talus, Tietosuojavaltuutetun toimisto

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

- Kansallisarkisto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- FinnHEMS Oy
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Julkisen alan unioni JAU ry
- Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
- Suomen Eläinlääkäriliitto ry
- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Kansaneläkelaitos

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansäätämistä annettua lakia, hyvinvointialueesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia, hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia, terveydenhuoltolakia, perintö- ja lahjaverolakia sekä kuolemansyyn selvittämisestä annettua lakia.

Tavoitteena on tarkentaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevaa lainsäädäntöä siltä osin, kuin uudistuksen toimeenpanossa on havaittu täsmentämistarpeita.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun sopimuksenvaraista siirtoa koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi eräiltä osin.

Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hyvinvointialueella olisi oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja silloin, kun tiedot olisivat välttämättömiä asiakkaan hoidon ja palvelujen jatkuvuuden sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin velvoitteiden täyttämiseksi.

Kuntien hyvinvointialueille tuottamien tukipalvelujen yhtiöittämiselle ehdotetaan yhden vuoden siirtymäaikaa, jos kunta on tuottanut kyseisiä palveluja sosiaali- ja terveydenhuoltoon tai pelastustoimeen ennen vuotta 2023. Hyvinvointialue voisi myös siirtymäaikana ostaa palveluja kunnilta sekä myydä palveluja, jos sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä olisi myynyt tukipalveluja ennen vuotta 2023.

Hyvinvointialueesta annetussa laissa, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa sekä pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen neuvottelukuntien toimikautta koskevaan sääntelyyn ehdotetaan lisäksi teknisluontoisia korjauksia. Myös kuolemansyyn selvittämistä koskevaan sääntelyyn ehdotetaan tekninen korjaus.

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa koskevaa sääntelyä, uudistukseen liittyvien asiakirjojen siirtoa koskevia säännöksiä sekä ensihoitokeskuksien lääkärihelikopteritoimintaa koskevia velvoitteita.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa nettomenoperusteisesti.

Perintö- ja lahjaverolakia muutettaisiin siten, että muun muassa maakuntia koskeva perintö- ja lahjaverovapaus koskisi myös hyvinvointialueita.

Terveydenhuoltolain muuttamista koskeva laki, kuolemansyyn selvittämistä koskevan lain muuttamista koskeva laki ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023 ja muut lait mahdollisimman pian niiden vahvistamisen jälkeen.

Toimenpidealoite

TPA 12/2022 vp. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin järjestääkseen riittävän pitkän siirtymäajan soten hyvinvointialueiden ruokahuoltoon niin hyvinvointialueet kuin kuntien toiminta huomioiden.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksellä muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevaa lainsäädäntöä (HE 241/2020 vp, EV 111/2021 vp) uudistuksen toimeenpanossa ilmenneiden täsmentämistarpeiden mukaisesti. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä kannatettavana. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksessa on kyse sekä toiminnallisesti että lainsäädännöllisesti mittavasta uudistuksesta, ja on tärkeää, että toimeenpanossa ilmenivät lainsäädännön muutostarpeet toteutetaan tukemaan uudistuksen sujuvaa toteutusta. Valiokunta esittää seuraavassa eräitä yleisempiä näkökohtia sekä joitain täsmennystarpeita ehdotettuihin muutoksiin.

Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus sekä asiakirjojen siirto hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle

Hallituksen esityksessä 1. lakiehdotuksen (voimaanpanolaki) 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan hyvinvointialueella on oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja silloin, kun tiedot ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon ja palvelujen jatkuvuuden sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi.

Voimaanpanolain 64 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös pelastustoimen asiakirjat siirtyvät hyvinvointialueille siltä osin kuin asiakirjat koskevat vuoden 2004 alusta syntyneitä asiakirjoja. Lisäksi ehdotetaan tarkennettavaksi, että siirto ei koske arkistoituja asiakirjoja.

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Jotta asiakirjojen siirto voi tapahtua tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina, ehdottaa valiokunta, että 64 §:ää täydennetään hyvinvointialueiden mahdollisuudella sopia siitä, minkä hyvinvointialueen vastuulle asiakirjat siirretään silloin, kun kuntayhtymän palveluyksiköt sijaitsevat usean hyvinvointialueen alueella.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 64 §:n 1 momentti ei kata kuraattorien asiakirjoja, kun kuraattoripalvelu on kuulunut sivistystoimen palveluihin. Valiokunnan näkemyksen mukaan on perusteltua täydentää säännöstä siten, että myös opiskeluhuollossa syntyneiden kuraattorien asiakirjat siirtyvät hyvinvointialueille.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota siihen, että asiakirjojen siirtoa koskeva sääntely edellyttää yksityiskohtaisempaa ohjeistusta. Saadun selvityksen mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa on tehty sopimus projektista, jossa toteutetaan asiakirjojen siirtoon liittyvä ohjeistus ja tuki. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämä ohjeistus ja tuki toteutetaan mahdollisimman pikaisesti, jotta turvataan asiakirjojen siirron sujuvuus ja oikea-aikaisuus hyvinvointialueita perustettaessa.

Asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että asiakirjojen siirtämiseksi olisi toiminnallisesti järkevää digitoida ne asiakirjat, joita hyvinvointialue tarvitsee operatiivisessa toiminnassaan. Digitoinnin jälkeen suurin osa analogisista asiakirjoista voitaisiin hävittää. Valiokunnan käsityksen mukaan lakiehdotus ei estä digitointia. Digitointia ei kuitenkaan ole saadun selvityksen mukaan syytä säätää toimijoille velvoitteeksi, vaan sitä voidaan edistää toimijoiden resurssien puitteissa.

Tukipalveluja koskeva siirtymäsäännös

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vuoden siirtymäaika, jolloin hyvinvointialueella on mahdollisuus ostaa kunnilta tukipalveluja ja kunnalla mahdollisuus myydä sen tuottamia tukipalveluja hyvinvointialueelle, jos kunta on tuottanut niitä sosiaali- ja terveydenhuoltoon ennen uudistuksen voimaantuloa (1. lakiehdotus 69 a §). Kunnalla ei siirtymäaikana ole velvollisuutta yhtiöittää toimintaansa kuntalain (410/2015) 126 §:n perusteella. Hyvinvointialue voi ostaa tukipalvelut kunnalta hankintalain estämättä, jos hankinta alittaa hankintalain 26 §:n mukaiset EU-kynnysarvot.

Valiokunta pitää tukipalvelujen yhtiöittämisvelvollisuutta koskevaa siirtymäsäännöstä erittäin tarpeellisenä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kuitenkin kiinnitetty huomiota siihen, että ehdotettu siirtymäsäännös ratkaisee tukipalvelujen tuottamiseen liittyviä ongelmia vain euromääräiseltä arvoltaan rajatuissa tapauksissa. Tämä johtuu siitä, että kunnissa ja kuntayhtymissä nykyisin keskitetysti tuotettavien sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvien tukipalvelujen arvo valtaosassa tapauksia ylittää mainitun EU-kynnysarvon, jolloin ehdotettua siirtymäsäännöstä ei näissä tapauksissa voida soveltaa. Myös vuoden siirtymäajan on katsottu eräissä lausunnoissa olevan liian lyhyt, ja sitä on esitetty pidennettäväksi.

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

Valiokunta yhtyy lausunnoissa esitettyyn kritiikkiin euromääräisen kynnysarvon rajauksesta. Saadun selvityksen mukaan kansallisella lainsäädännöllä ei kuitenkaan voida poiketa hankinta-direktiivillä säädetyistä EU-kynnysarvoista.

Siirtymäajan pidentämisen osalta valiokunta toteaa, että siirtymäajassa on otettu huomioon tarve turvata palvelujen jatkuvuus sekä uudelleenjärjestelyjen edellyttämä riittävä aika. Tukipalvelujen uudelleenjärjestelyt ovat väistämättömiä, ja siirtymäajan pidentäminen myöhentäisi näitä väistämättömiä toimenpiteitä ja vähentäisi hyvinvointialueiden tarvetta tehdä alueiden näkökulmasta tähän liittyviä pysyviä ja pitkäkestoisia välttämättömiä ratkaisuja. Näin ollen valiokunta ei ehdota siirtymäajan pidentämistä.

Ympäristöterveydenhuolto

Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi voimaanpanolain 65 §:n 4 momenttia tekemällä siihen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan rahoitukseen sekä virkaeläinlääkärin asemaan liittyvät tarvittavat täsmennykset.

Esityksen mukaan hyvinvointialue rinnastetaan momentissa mainittua lainsäädäntöä sovellettaessa kuntaan silloin, kun hyvinvointialue hoitaa tehtäviä sopimuksen perusteella. Vastaavan kaltainen säännös sisältyy voimassa olevaan momenttiin, mutta täsmennyksen myötä hyvinvointialue rinnastetaan kuntaan myös valtion maksamien korvauksien ja valtiolle perittävien suoritemaksujen osalta.

Ehdotetun muutoksen myötä hyvinvointialueeseen virkasuhteessa oleva eläinlääkäri rinnastetaan kunnaneläinlääkäriin. Rinnastus kattaa paitsi lainsäädännön mukaisen toimivallan käytön ja velvollisuudet, myös oikeuden periä maksuja hoitamiensa eläinten omistajilta tai haltijoilta.

Valiokunta pitää ehdotettuja täsmennyksiä kannatettavina. Esitetty muutos sujuvoittaa vuoden 2023 alussa hyvinvointialueille siirtyvien ympäristöterveydenhuollon yksiköiden siirtymää selkeyttämällä vastuusuhteita. Muutos täsmentää virkaeläinlääkärien asemaa hyvinvointialueilla, kun hyvinvointialueeseen virkasuhteessa oleva eläinlääkäri rinnastetaan kunnaneläinlääkäriin. Valiokunnan näkemyksen mukaan muutoksella myös vähennetään hallinnollista taakkaa niin, ettei eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan laskutusta ja valtion maksamia korvauksia tarvitse kierrättää kuntien kautta, vaan korvaukset maksetaan suoraan hyvinvointialueille. Esitys yksinkertaistaa laskutusta ja korvausten maksua, kun yksi väliporras poistuu.

Ensihoitokeskuksen tehtävät

Terveydenhuoltolain 46 §:ssä säädetään ensihoitokeskuksen tehtävistä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälän 1 momentin 4 kohtaa muutettavaksi muotoon, jonka mukaan yhteistyöalueen ensihoitokeskuksen tehtävä on vastata lääkärihelikoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi (5. lakiehdotus). Hallituksen esityksen mukaan (s. 17) ensihoitokeskuksen lääkärihelikopteritoimintaa koskevia velvoitteita koskevat muutokset vastaavat jo ole-massa olevaa asiantilaa, ja osin kyse on pykälän terminologian saattamisesta vastaamaan sosiaa-

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

li- ja terveydenhuollon järjestämisen lainsäädäntöä, joten ehdotetuilla muutoksilla ei esityksen mukaan olisi itsenäisiä vaikutuksia.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useat lausunnonantajat esittivät kritiikkiä kyseistä sääntelyä kohtaan. Ehdotettuun sääntelyyn on katsottu liittyvän useita tulkintaepäselvyyksiä. Epäselvyyttä on aiheutunut ensinnäkin siitä, millä taholla on järjestämisvastuu ensihoitokeskukselle säädettävistä tehtävistä. Lausuntojen perusteella myös valtion, valtionyhtiön (FinnHEMS Oy), hyvinvointialueen, yhteistyöalueen sekä ensihoitokeskuksen välinen työnjako on epäselvä. Lisäksi asiantuntijakuulemisissa on todettu, että ehdotetun sääntelyn mukainen sanamuoto koskee vain lääkärihelikoptereiden lääketieteellistä toimintaa, mikä merkitsisi merkittävää rajausta hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että lakimuutos selkeyttää vastuuta ja työnjakoa suhteessa FinnHEMS Oy:n lentotoimintaan. FinnHEMSin tehtävänä on toteuttaa lääkärihelikoptereiden lentotoiminnan infrastruktuuri. Yhtiö ei siten vastaa ensihoidon lääketieteellisestä toiminnasta.

Sen sijaan hallituksen esityksessä ehdotettu sanamuoto on valiokunnan näkemyksen mukaan omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä vastuun jakautumisessa ensihoitokeskuksen ja hyvinvointialueiden välillä. Säännöksessä käytetty ilmaisu "ensihoitokeskus vastaa..." jättää epäselväksi sen, onko ensihoitokeskukselle tarkoitus säätää sen tehtävistä järjestämisvastuuta, joka lähtökohdaisesti kuuluu hyvinvointialueille. Myös kysymys siitä, millä taholla on työnantajalle kuuluva vastuu ensihoitokeskuksen toiminnoista, on herättänyt valiokunnan asiantuntijakuulemisissa epäselvyyttä.

Valiokunta toteaa, että terveydenhuoltolain 46 §:ssä säädetty ensihoitokeskus ei ole itsenäinen oikeushenkilö, vaan rakenne, jonka kautta ensihoitoon liittyviä toimintoja erityisvastuualueilla, jatkossa yhteistyöalueilla, organisoidaan. Näin ollen ensihoitokeskuksella ei valiokunnan käsityksen mukaan voi olla järjestämisvastuuta tai myöskään siihen kuuluvaa työnantajavastuuta kyseisistä tehtävistä. Valiokunta toteaa, että järjestämisvastuu ensihoidosta on terveydenhuoltolain 39 §:n mukaan sairaanhoitopiireillä ja jatkossa hyvinvointialueilla. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 36 §:n mukaan yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus valtuustokausittain. Yhteistyösopimuksessa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on sovittava hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta muun ohella ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisessä ja ensihoidon sovittamisesta yhteen muun toiminnan kanssa. Sopijaosapuolina ovat siten ensihoidosta järjestämisvastuussa olevat hyvinvointialueet.

Hallituksen esityksessä ehdotetun terveydenhuoltolain 46 §:n 1 momentin 2 kohdan sanamuotoa on edellä todetun perusteella valiokunnan näkemyksen mukaan syytä täsmentää siten, että ensihoitokeskuksen tehtävänä on vastata *yhteistyösopimuksessa sovitulla tavalla* lääkärihelikoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Samalla jo voimassa olevaan 46 §:n 1 momentin 2 kohdan säännökseen on tarpeen tehdä vastaava lisäys, koska myös se on vastaavalla tavoin suhteessa järjestämisvastuuseen epäselvä.

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

Valiokunta painottaa, että jatkovalmistelussa on tarpeen huolellisesti arvioida sekä tässä yhteydessä että yleisemminkin, olisiko termin "vastata" sijaan syytä käyttää muunlaista ilmaisua silloin, kun sillä ei tarkoiteta järjestämisvastuuta, jotta ei syntyisi epäselvyyttä siitä, millä taholla on järjestämisvastuu.

Lääkärihelikopteri-termi

Valiokunta toteaa lisäksi, että sääntelyssä käytetty termi "lääkärihelikopteri" voi osaltaan aiheuttaa epäselvyyttä siitä, sovelletaanko sääntelyä kaikkeen FinnHEMS Oy:n ensihoitopalveluja tuottavaan helikopteritoimintaan. Hallituksen esityksessä (s. 18) todetaan, että "Lapin helikopteri ei ole lääkärihelikopteri, koska sen miehistönä on ensihoitajia, ei lääkäreitä." Hallituksen esityksestä ei kuitenkaan ilmene, että Lapissa toimiva FinnHEMS Oy:n helikopteri haluttaisiin sulkea pois nyt ehdotetun lain soveltamisalasta.

Ensihoitopalvelusta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (585/2017) 8 §:ssä käytetään ilmaisua "lääkäri- ja lääkintähelikopterit".

Saadun selvityksen mukaan FinnHEMS Oy on valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö. FinnHEMSin omistajaohjaus on keskitetty sosiaali- ja terveysministeriöön valmiusyksikköön. FinnHEMS tuottaa yliopistollisille sairaanhoitopiireille ja Lapin sairaanhoitopiirille ensihoidon ilmailupalveluja, lääkäriautoyksiköitä, päivystystukikohtapalveluja, informaatiopalveluja sekä lääkäreitä avustavia ensihoitajan palveluja. FinnHEMSin rahoitus tulee valtionapuna suoraan valtion budjetista. FinnHEMS on voittoa tavoittelematon yhtiö.

Valiokunnan näkemyksen mukaan hallituksen esityksen perustelujen kirjaus on virheellinen, ja valiokunta pitää selvänä, että kaikkiin ensihoitopalveluihin käytettäviin FinnHEMSin helikoptereihin sovelletaan yhtäläisesti nyt ehdotettua lääkärihelikoptereita koskevaa sääntelyä. Näin ollen myös Lapissa toimiva FinnHEMSin helikopteri on nyt ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu lääkärihelikopteri, vaikkei sen miehistössä olisi lääkäreitä. Lääkärihelikopterien toiminnassa tarvittava osaaminen voidaan valiokunnan näkemyksen mukaan organisoida myös kuten Lapin sairaanhoitopiirissä siten, että tarvittava ensihoitolääkärin tuki helikopterin ensihoitajille toteutetaan etäyhteyksin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lainsäädännössä käytettävän käsitteistön tulisi olla yhdenmukaista silloin, kun tarkoitetaan samaa asiaa. Jatkovalmistelussa on valiokunnan näkemyksen mukaan syytä yhtenäistää lainsäädännössä käytettävää termiä sekä arvioida, olisiko sääntelyssä selvyiden vuoksi syytä käyttää lääkärihelikopterin sijaan muuta termiä, kuten esimerkiksi ensihoitohelikopteri.

Päätöksenteko lääkärihelikoptereiden tukikohdista

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on nostettu esiin myös epäselvyys siitä, millä taholla ja mihin sääntelyyn perustuen on oikeus tehdä lääkärihelikoptereiden tukikohtien sijaintipaikkoja koskevat päätökset. Tukikohtien sijaintia koskeva päätöksenteko on tähän mennessä tehty valtioneuvostossa. Tätä on valiokunnan asiantuntijakuulemisissa myös vastustettu. Sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan tukikohdat edellyttävät mittavia investointeja, jotka on

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

tehty valtion rahoituspäätöksellä. Ministeriön mukaan ei ole oletettavissa, että uusia päätöksiä tehdään ainakaan lähitulevaisuudessa. Lääkärihelikoptereiden tukikohtien sijaintipaikasta päättäminen kuuluu ministeriön mukaan omistajaohjauksen kautta valtioneuvostolle.

Valiokunta toteaa, että lääkärihelikoptereiden tukikohtia koskeva päätöksenteko ei perustu sitä nimenomaisesti koskevaan sääntelyyn. Yleisesti ottaen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan organisointia ja toteutusta koskeva päätöksenteko kuuluu lähtökohtaisesti järjestämisvastuussa olevalle taholle. Pelkästään valtionyhtiön omistajaohjauksesta ei valiokunnan näkemyksen mukaan voida johtaa yksiselitteistä toimivaltaa tukikohtien sijaintia koskevaan päätöksentekoon.

Valtion ja hyvinvointialueiden välistä vastuujakoa lääkärihelikoptereita koskevassa päätöksenteossa tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan selkeyttää erillisessä lainvalmistelussa. Valiokunta korostaa, että lääkärihelikoptereita koskevat päätökset ovat ensihoidon toteutuksen kannalta tärkeitä päätöksiä, joita voi olla tarpeen tehdä myös jatkossa. Helikoptereiden lentotoiminta edellyttää merkittävää rahoitusta sekä mittavia investointeja. Myös helikoptereita varten tarvittava ensihoidon henkilöstön sekä lääketieteellisen osaamisen resursointi ja ylläpito vaativat hyvinvointialueilta niiden talouden kannalta merkityksellisiä resursseja. Näin ollen helikoptereiden tukikohtien ja muun tukikohtiin liittyvän infrastruktuurin sijaintia koskevan päätöksenteon tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan tapahtua lain nojalla ja lääketieteellisin perustein ensihoidon järjestämisvastuun optimaalisen toteuttamisen näkökulmasta siten, ettei vallitse epäselvyyttä siitä, mille taholle päätöksenteko kuuluu.

Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 36 §:n 3 momentin 7 kohtaa siten, että yhteistyöalueeseen kuuluvat hyvinvointialueet laativat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKKI-toiminta) strategisen suunnitelman sekä sopivat sen toteuttamisesta osana yhteistyöalueen yhteistyösopimusta.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että TKKI-toimintaa kehitetään myös yhteistyöalueiden tasolla. Yhteisesti sovittu strateginen suunnitelma on yhteistyöalueen hyvinvointialueille tärkeä TKKI-toiminnan edellytys ja turvaa toiminnan sujuvuutta sairaaloiden sekä yliopiston ja korkeakoulujen välillä. Lisäksi hyvinvointialue voi halutessaan laatia oman TKKI-strategian hyvinvointialueen TKKI-toiminnan tueksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin myös tutkimus- ja koulutustoiminnan rahoituksen riittävyyden merkitys toiminnan turvaamiseksi. Hyvinvointialueet ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 32 §:n mukaan vastuussa tehtäväalansa koulutuksesta, mutta saavat rahoituksen toimintaansa väestön palvelutarpeen perusteella. Myöskään tutkimukseen ei ole suunnattu erillistä rahoitusta tutkimustoiminnan edellyttämien resurssien perusteella. Valiokunta jakaa rahoitukseen liittyvän huolen ja toteaa, että valtioneuvoston on tarpeen arvioida ja valmistella säädösmuutokset sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen ja koulutuksen rahoitustarpeiden huomioimiseksi näihin toimintoihin oikeudenmukaisesti siten, ettei palvelutarpeen perusteella kohdennettu rahoitus millään hyvinvointialueella vaarannu. Valiokunta viittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön käsit-

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

telyn yhteydessä hyväksyttyyn kahdeksanteen sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa ja niiden rahoitusta koskevaan lausumaan (EV 111/2021 vp, s. 2).

Valiokunta viittaa edellä ensihoitokeskuksen vastuun käsitteestä lausuttuun ja toteaa, että myös mainitun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 32 §:n osalta on jatkovalmistelussa tarpeen arvioida käytettyä ilmaisuja hyvinvointialueen vastuusta. Esimerkiksi koulutuksesta vastaavat lähtökohtaisesti alan oppilaitokset. Näin ollen pykälässä säädetty hyvinvointialueen ja oppilaitosten välinen vastuunjako voi vaatia sääntelyn selkeyttämistä.

Valiokunnan kuulemisissa kiinnitettiin huomiota sosiaalialan osaamiskeskusten rooliin. Saadun selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt helmikuussa 2022 erillisselvityksen, jossa selvitetään osaamiskeskusten toiminnan jatkuvuuden turvaaminen siirtymäkauden aikana ja pidemmän tähtäimen muutoshetkellisiä mahdollisuuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että valmistelussa arvioidaan sääntelyn muutostarpeet siten, että hyvinvointialueella on mahdollista toteuttaa TKKI-toiminta selkeänä ja toiminnallisena sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutena.

Valiokunta kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että hallituksen esityksessä sivulla 13—14 todetaan, että esityksessä "ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 32 §:n 3 momenttia siten, että hyvinvointialue osallistuu kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen 36 §:ssä tarkoitetun yhteistyöalueen koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategisen suunnitelman mukaisesti ja toimii yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa." Valiokunta toteaa selville tulevan, että hallituksen esitys ei kuitenkaan sisällä tällaista pykälämuutosta eikä sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan esityksessä ole ollut tarkoitus tällaista muutosta tehdä.

Hyvinvointialueiden rahoituslain muutos

Hyvinvointialueen rahoituksesta annetun lain 9 §:ää ehdotetaan hallituksen esityksessä täsmennettäväksi siten, että siitä kävisi selvästi ilmi, että hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa lain 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla nettomenoperusteisesti. Rahoituslain 5 §:n mukaan valtion rahoituksen perusteena käytettävistä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttökustannuksista vähennetään vuosikohtaisesti hyvinvointialueiden asiakas- ja käyttömaksut sekä muut toiminta- ja rahoitustuotot.

Valiokunta pitää ehdotettua täsmennystä kannatettavana. Tehtävämuutosten huomioon ottamista koskevan säännöksen nykyistä sanamuotoa voi tulkita siten, että tehtävämuutokset huomioitaisiin bruttokustannusten mukaisesti, jolloin tehtävämuutoksen vaikutuksia hyvinvointialueiden tuloihin ei otettaisi huomioon. Säännöksen täsmittäminen on valiokunnan näkemyksen mukaan tärkeää myös rahoituksen kannustinvaikutusten kannalta. Bruttokustannusten mukainen tarkastelu johtaisi esityksen mukaan siihen, että hyvinvointialueet saisivat tehtävämuutoksiin koko maan tasolla tehtävämuutoksen aiheuttaman lisäkustannuksen ylittävän rahoituksen, jos tehtävämuutos kasvattaa hyvinvointialueiden tuloja. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn (s. 23) näkemykseen siitä, että hyvinvointialueiden uusia ja laajenevia tehtäviä on arvioitava ra-

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

hoituksessa vastaavasti kuin olemassa olevia tehtäviä, jotta rahoitusmalli muodostaa kaikilta osin loogisen kokonaisuuden.

Valiokunta korostaa sitä, että tehtävämuutosten aiheuttamat kustannukset tulee arvioida huolellisesti, että hyvinvointialueilla on muutoksiin esitettävän rahoituksen turvin tosiasialliset mahdollisuudet suoriutua niille osoitetuista tehtävistä ja velvoitteista eivätkä hyvinvointialueiden kustannukset nouse tehtävämuutoksen johdosta sitä koskevan rahoituksen tasoa enemmän. Tehtävämuutokset eivät saa johtaa siihen, että hyvinvointialueet joutuvat turvautumaan rahoituslain 11 §:ssä tarkoitettuun lisärahoitukseen.

Toimenpidealoite

Valiokunta ehdottaa tukipalveluja koskevan siirtymäajan säätämistä hallituksen esityksen pohjalta. Valiokunta ehdottaa toimenpidealoitteen hylkäämistä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

64 §. Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle. Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattoripalveluista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Sen 21 §:n mukaan kuraattorien asiakastiedot tulee tallentaa opiskeluhuollon kuraattorin asiakasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt kunnan toimielin tai koulutuksen järjestäjä. Kuraattoripalvelun järjestämisvastuu kunnissa on voinut olla joko sivistystoimella tai sosiaali- ja terveystoimella. Kuraattoripalvelu on lisätty sosiaalihuoltolakiin omaksi sosiaalihuollon palvelukseen, ja muutos tulee voimaan 1.1.2023 (635/2021). Sosiaalihuollon asiakirjoista säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun laissa (812/2000) sekä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetussa laissa (254/2015). Molempia lakeja sovelletaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaiseen sosiaalihuoltoon, ja ne koskevat siten sosiaalihuollossa laadittuja asiakasasiakirjoja. Koska järjestämisvastuuta kuraattoripalveluista on voinut olla sivistystoimella, on valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltua säätää sivistystoimen järjestämässä opiskeluhuollossa syntyneiden kuraattorien asiakirjojen siirtymisestä hyvinvointialueille. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään nämä asiakirjat siirrettäviksi asiakirjoiksi.

Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin lisättäväksi hyvinvointialueiden mahdollisuuden sopia siitä, minkä hyvinvointialueen vastuulle asiakirjat siirretään silloin, kun kuntayhtymän palveluyksiköt sijaitsevat usean hyvinvointialueen alueella. Tällöin asiakirjat on mahdollista siirtää kokonaisuutena sille hyvinvointialueelle, jonka palvelujen piiriin asiakas kuuluu, jos asiakas on ollut useassa palveluyksikössä eri hyvinvointialueiden alueilla. Ehdotettu muutos mahdollistaa valiokunnan näkemyksen mukaan asiakirjojen siirtämisen asiakkaan palvelujen kokonaisuutta tukevalla tavalla.

69 a §. Tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva siirtymäaika. Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi päällekkäinen ilmaisu sopimuksen päättymisestä.

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

5. Laki terveydenhuoltolain 46 §:n muuttamisesta

46 §. Ensihoitokeskus. Pykälässä säädetään ensihoitokeskuksen tehtävistä. Valiokunta ehdottaa edellä yleisperusteluissa ilmenevien syiden perusteella, että pykälän 1 momentin 2 ja 4 kohtaa täsmennetään lisäämällä niihin ensihoitokeskuksen vastuuseen liittyen maininta "yhteistyösopimuksessa sovitulla tavalla". Täsmennyksen tarkoituksena on selkeyttää sitä, että ensihoitokeskus ei ole oikeushenkilö, jolla voisi olla järjestämisvastuuta. Järjestämisvastuussa ensihoidosta ja ensihoitokeskuksen tehtävistä ovat hyvinvointialueet, joilla on toimivalta sopia ensihoitokeskusten tehtävistä yhteistyösopimusten kautta.

7. Laki perintö- ja lahjaverolain 2 §:n muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Lain voimaantulosäännökseen ehdotetaan tehtäväksi kielellinen korjaus.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 10/2022 vp sisältyvät 2.—4. ja 6. ja 8. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 10/2022 vp sisältyvät 1., 5. ja 7. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 12/2022 vp.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021) 13 §:n 2 momentin 2 kohta, 64 §:n 1 ja 2 momentti, 65 §:n 4 momentti ja 68 §:n 1 momentti sekä

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

lisätään lakiin uusi 69 a § seuraavasti:

13 §

Tietojensaanti

— — — — —
Kuntien ja kuntayhtymien on salassapitosäännösten estämättä luovutettava hyvinvointialueelle 1 momentissa tarkoitetut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelun edellyttämät välttämättömät:

— — — — —
2) tiedot hyvinvointialueelle siirtyvien tehtävien ja palveluiden asiakkaista, ei kuitenkaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja muutoin kuin mitä on välttämätöntä luovuttaa asiakkaan hoidon ja palvelun jatkuvuuden sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi;
— — — — —

64 §

Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle

Kunnan järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat, kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä palveluntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat, **kunnan sivistustoimen järjestämässä opiskeluhuollossa syntyneet kuraattorien asiakirjat** sekä kunnan pelastustoimen asiakirjat siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu. Siirto koskee vain hyvinvointialueelle siirtyviä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin liittyviä asiakirjoja, joita ei ole arkistoitu. Pelastustoimen asiakirjat siirtyvät hyvinvointialueelle vuoden 2004 alusta lukien.

Kuntayhtymän hallinnassa olevat 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat siirtyvät vastaavasti sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kuntayhtymä kuuluu. Jos kuntayhtymän palveluyksiköt sijaitsevat useamman hyvinvointialueen alueella, kunkin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle siirtyvät sen alueella sijaitsevien kuntayhtymän palveluyksiköiden toiminnassa syntyneet asiakirjat sekä sen alueella toimineilta yksityisiltä palveluntuottajilta kuntayhtymän hallintaan siirtyneet asiakirjat, **jos ne hyvinvointialueet, joille asianomaisen kuntayhtymän toiminta jakautuu, eivät toisin sovi.**
— — — — —

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

65 §

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen hyvinvointialueille eräissä tapauksissa

Mitä terveydensuojelulaissa (763/1994), tupakkalaissa (549/2016), eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009), eläinlääkintähuoltolain 2 §:n 2 momentissa luetellussa laissa ja sillä täytäntöön pantavassa Euroopan unionin säädöksessä sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa säädetään kunnan tai kunnaneläinlääkäriin toimivallasta, velvoitteista ja oikeudesta periä maksuja sekä kunnille valtion varoista maksettavista korvauksista ja kunnaneläinlääkäriin suoritteista valtiolle perittävistä maksuista, sovelletaan sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen ja hyvinvointialueeseen virkasuhteessa olevaan eläinlääkäriin.

68 §

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen rakennuksen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai perusparantamista taikka kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan irtaimen omaisuuden hankintaa varten myönnetyn valtionavustuksen takaisinperintää koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos rakennuksen omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä taikka irtaimen omaisuuden omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai omaisuus poistetaan käytöstä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen uudistuksen toimeenpanosta johtuen. Rakennuksen tai irtaimen omaisuuden omistajan on tarvittaessa voitava osoittaa omistuksen tai hallinnan luovutuksen, käyttötarkoituksen muuttamisen tai käytöstä poistamisen johtuneen uudistuksen toimeenpanosta ja tapahtuneen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä vastuussa olevan hyvinvointialueen päätöksellä.

69 a §

Tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva siirtymäaika

Hyvinvointialue voi ostaa kunnalta ja kunta myydä hyvinvointialueelle tukipalveluja vuoden 2023 loppuun sen estämättä, mitä säädetään kuntalain 126 §:ssä tehtävän hoitamisesta kilpailutilanteessa markkinoilla, jos kunta on 31 päivänä joulukuuta 2022 tuottanut tukipalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluihin liittyen ja hankinta alittaa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 26 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös kuntayhtymän myydessä sekä hyvinvointialueen ostaessa kuntayhtymältä tukipalveluja. Hyvinvointialue voi myös myydä tukipalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentin mukaisesti, jos erikoissairaanhoidon lain 7 §:ssä, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetut tai kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi perustamat kuntayhtymät ovat tuottaneet tukipalveluja kunnalle.

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

Jos hyvinvointialue ja kunta tai kuntayhtymä ovat tehneet 1 ja 2 momentissa tarkoitetun tuki-palveluja koskevan sopimuksen, sopimuksen päätyttyä kunnan ja kuntayhtymän henkilöstöön so-velletaan, mitä tämän lain 18 §:n 2 momentissa säädetään ~~sopimuksen päätyttyä~~.

Kunnan, kuntayhtymän tai hyvinvointialueen myydessä palveluja sovelletaan, mitä kuntalain 128 §:ssä ja hyvinvointialueesta annetun lain 133 §:ssä säädetään hinnoittelusta sekä mitä kilpai-lulain 30 d §:ssä (948/2011) säädetään kirjanpidon eriyttämisestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki

hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 13 §:n 3 ja 4 momentti seuraavasti:

13 §

Hyvinvointialuetalouden ja hallinnon neuvottelukunta

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä valtiovarainministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien minis-teriöiden edustus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista sekä säätää tarkemmin tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 23 ja 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 23 §:n 2 ja 3 momentti ja 36 §:n 3 momentin 7 kohta seuraavasti:

23 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista sekä tarkemmin tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

36 §

Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:

7) koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategisesta suunnitelmasta ja sen toteuttamisesta sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 9 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

9 §

Pelastustoimen neuvottelukunta

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sisäministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista ja tarkemmin tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

5.

Laki

terveydenhuoltolain 46 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 46 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1516/2016 seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

46 §

Ensihoitokeskus

Ensihoitokeskuksen tehtävänä on:

- 1) valmistella ensihoidon palvelutasopäätökseen kuuluvat tavoitteet ajasta, jossa väestö sen yhteistyöalueella tavoitetaan, ottaen huomioon väestön ennakoitu palvelutarve, alueen sosiaali- ja terveystoimen päivystysrakenne ja yhteistyöalueen ensihoidon voimavarat;
- 2) vastata yhteistyösopimuksessa sovitulla tavalla alueensa ensihoitopalvelun lääkäritasoisesta päivystyksestä;
- 3) sovittaa yhteen ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot;
- 4) vastata yhteistyösopimuksessa sovitulla tavalla lääkärihelikoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi;
- 5) sovittaa yhteen Hätäkeskuslaitokselle annettavat terveystoimen hälytysohjeet;
- 6) yhdessä muiden yhteistyöalueiden kanssa valmistella ja yhteensovittaa ensihoitopalvelun toimintaa koskevat lääketieteelliset hoito-ohjeet ja muut ensihoitopalvelua koskevat valtakunnalliset ohjeet;
- 7) vastata sosiaali- ja terveystoimen kansallisten korkean varautumisen viestintä- ja tietojärjestelmien aluepääkäyttötoiminnoista sekä osaltaan järjestelmien ylläpidosta;
- 8) osallistua alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten, toimijoiden ja yhteistyöalueiden kanssa siten, että ne muodostavat kansallisen kokonaisuuden.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

6.

Laki

hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 ja 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 § ja 34 §:n 1 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

9 §

Tehtävämuutosten huomioon ottaminen

Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Tehtävien laajuuden tai laadun muutos voi perustua valtion talousarvioon siltä osin kuin hyvinvointialueen tehtäviä koskevasta lainsäädännöstä ei muuta aiheudu.

34 §

Hyvinvointialueiden koko maan valtion rahoituksen tason määräytyminen vuosina 2023 ja 2024

Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien 5 §:ssä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien kustannusten vuoden 2022 kuntien Tilastokeskukselle toimittamien talousarviotietojen perusteella laskettuun yhteismäärään, johon tehdään 7—9 §:ssä tarkoitetut tarkistukset.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

7.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Tässä laissa säädettyä veroa ei suoriteta kruununperinnöstä eikä sellaisesta omaisuudesta, joka yhdistyksen sääntöjen mukaan sen toiminnan lakattua on siirtynyt toiselle, taikka joka testamentilla tai lahjana on annettu valtiolle tai sen laitokselle, maakunnalle, hyvinvointialueelle, kunnalle, kuntayhtymälle, seurakunnalle tai muulle uskonnolliselle yhdyskunnalle sekä armeliaisuus-

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

tai opetuslaitokselle. Sama olkoon voimassa myös omaisuudesta, joka on annettu aatteelliselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle, jolla, sen tarkoittamatta toiminnallaan tuottaa siihen osallisille taloudellisia etuja, on tieteellinen, taiteellinen, kansanvalistusta, maanpuolustusta tai kotimaista elinkeinoelämää edistävä tahi muu yleishyödyllinen tarkoitus.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovelletaan lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen tehdyn sopimuksen perusteella tapahtuvaan luovutukseen. Luovutussopimus katsotaan tehdyksi silloin, kun se on allekirjoitettu.

— — — — —

8.

Laki

kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1065/2009 seuraavasti:

5 §

— — — — —

Lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen hakemusten johdosta muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle kuolleen henkilölle päättää sen lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri, jota ylläpitävän hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän alueella henkilöllä oli kuollessaan kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta. Jos kuolleen henkilön asuinpaikkaa ei voida vaikeuksista selvittää ja jos muut erityiset syyt niin vaativat, päättää asiasta kuolinpaikkaa lähinnä olevan lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

— — — — —

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

Helsingissä 20.4.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Sari Sarkomaa kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kannattaa hallituksen esitykseen sisältyviä muutoksia enimmältä osin. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kuitenkin pitää riittämättömänä tukipalveluiden uudelleenjärjestelyihin varattua siirtymäaikaa ja esittää, että siirtymäaika pidennettäisiin vuoden 2024 loppuun palveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi.

Tukipalveluiden siirtymäaika

Sosiaali- ja terveysuudistuksen aloitus käynnistyi hyvin nopealla aikataululla, ja uudistus vaikuttaa hyvinvointialueilla voimakkaasti mm. ruokahuoltoon. Monessa kunnassa sama keittiö on tuottanut ruokapalveluita niin sote-palveluihin kuin esimerkiksi kouluille. Nyt nämä kuitenkin uudistuksen myötä joudutaan erottamaan erillisiksi.

Useissa kunnissa on herättänyt ihmetystä, ettei uudistuksessa ole riittävää siirtymäaikaa. Kunnat ovat vasta rakentaneet toimivia yhteiskeittiöitä, jotka toimittavat ruokaa niin kouluille kuin esimerkiksi vanhustenhoitoon. Nyt nämä toimivat systeemit käytännössä pitää hajottaa melko nopealla aikataululla.

Lähipalvelut keittiötasolla voivat olla vaarassa mm. nopeasti alkavien kilpailutusten vuoksi. Hankintaosaamisella on iso merkitys sille, voivatko pien- ja paikallistuottajat osallistua kilpailutuksiin. Asialla on merkitystä myös lähiruokapalveluiden osalta. Samoin tilanne voi muodostua hyvin epäselväksi henkilökunnan ja kuntien osalta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että uudistukseen on sisällytettävä riittävän pitkä siirtymäaika, jotta hyvinvointialueille ei tulisi kohutuuttoman kiire järjestää ruokahuoltoa sekä muita tukipalveluita ja purkaa toimivia systeemejä. Hallituksen esittämä lainsäädäntö ei mahdollista riittävän pitkää siirtymäaikaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2.—8. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 69 a §:n 1 momentti muutettuna seuraavasti: (*Vastalauseen muutosehdotus*)

Vastalauseen muutosehdotus

1. lakiehdotus

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp
Vastalause

69 a §

Tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva siirtymäaika

Hyvinvointialue voi ostaa kunnalta ja kunta myydä hyvinvointialueelle tukipalveluja vuoden 2024 loppuun sen estämättä, mitä säädetään kuntalain 126 §:ssä tehtävän hoitamisesta kilpailutilanteessa markkinoilla, jos kunta on 31 päivänä joulukuuta 2022 tuottanut tukipalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluihin liittyen ja hankinta alittaa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 26 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot.

(2—4 mom. kuten StVM)

— — — — —
Helsingissä 20.4.2022

Arja Juvonen ps
Kaisa Juuso ps
Minna Reijonen ps